

UTSIKT

VÄRMLAND

Ny jordbrukspolitik 2023–2027

sid. 2–5

Majs i Värmland – odling och utfodring sid. 6–7

Vilthägn kräver tillstånd sid. 8

UTGIVARE

Länsstyrelsen Värmland
651 86 Karlstad
010-224 70 00
varmland@lansstyrelsen.se

ANSVARIG UTGIVARE

Roger Bergqvist 010-224 72 13
roger.bergqvist@lansstyrelsen.se

REDAKTION

Maria Sundqvist
Jan-Olov Högberg
Pernilla Malmberg
Kajsa Kupiakova
Roger Bergqvist

FORMGIVNING

Advant

BILDER

Länsstyrelsen Värmland
(om inget annat anges)
Framsidesbild: Christian Hidén

ILLUSTRATIONER

Mostphotos
(om inget annat anges)

TRYCK

Taberg Media Group AB

UPPLAGA 3 900 ex

ISSN NR 0284-6845

PUBL.NR 2022:18

TIDNINGEN FÖR LANTBRUK OCH LANDSBYGD I VÄRMLAND

Utsikt vänder sig till lantbrukare och andra som är intresserade av landsbygdsfrågor i Värmland. Första numret gavs ut 1993. Du kan läsa om landsbygds- och företagsutveckling, odling, djurhållning, ettrikt odlingslandskap, rovdjur samt stöd och kurser.

Utsikt ges ut 4 gånger/år och produceras delvis med pengar från Landsbygdsprogrammet.

Det är gratis att prenumerera – skicka din adress till tidningens utgivare. Även adressändringar och uppsägning av prenumeration skickas dit. Märk din post "Utsikt".

Har du idéer kring tidningens innehåll? Kontakta redaktionen!

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, Europa investerar i landsbygdsområden

Ny jordbrukspolitik 2023–2027

År 2023 förnyas jordbrukspolitiken i Sverige och i övriga EU. Detta innebär att det blir förändringar både för jordbrukarstöden och för projekt- och investeringsstöden men det är också mycket som fortsätter som det är idag. På dessa sidor beskrivs en del av förändringarna, men när detta skrivs är många detaljer ännu inte beslutade och kan komma att ändras. På Jordbruksverkets webbplats kan du läsa mer om stöden och fortlöpande få information om utformning och villkor.

Jordbrukarstöd

Nedan beskrivs förändringar som gäller de jordbrukarstöd som du kan söka. Observera att stödnivåerna som anges är ungefärliga. De påverkas bland annat av hur många som söker stöden och av växelkursen mot euron.

En förändring är att tvärvillkor försvinner som begrepp och ersätts av grundvillkor. Inom kontrollverksamheten blir det också en del nytt då jordbruksmarken kommer att följas upp med hjälp av satellitbilder. Läs mer om dessa förändringar på nästa uppslag.

Gårdsstöd

För gårdsstödet är en stor förändring att stödrätterna försvinner. Detta innebär att stödrätterna förlorar sitt värde och att de inte behövs för att få gårdsstöd. Förgröningsstödet, som idag är en del av gårdsstödet, försvinner också. Fler-talet av de regler som idag finns för förgröningsstödet kommer att ingå i grundvillkoren.

Idag är summan av gårdsstödet och förgröningsstödet cirka 200 euro per hektar. År 2023 kommer gårdsstödet att bli cirka 145 euro per hektar. Inom gårdsstödet blir det också ett omfördel-

ningsstöd som ska öka inkomsten för mindre jordbruksföretag. Detta innebär att alla företag får ytterligare cirka 15 euro per hektar för de första 150 hektaren.

Nötkreatursstöd

En ändring är att du inte kommer arva fel på djur som du köper, vilket innebär att du inte kan få avdrag för fel som säljaren gjort. Däremot skärps avdragsreglerna så att det kan bli högre avdrag om samma fel upprepas. Detta gäller för märkning, journalföring och rapportering. Stödbeloppet blir ungefär lika som idag.

Stöd till unga

Stödet till unga blir likt det nuvarande och du ska vara 40 år eller yngre för att få stödet. Det blir krav på minst gymnasieexamen eller motsvarande utländsk utbildning, eller arbetslivserfarenhet inom jordbruk-, trädgård- eller

rennäring från motsvarande 12 månaders heltidsarbete. Stödbeloppet per hektar blir ungefär som idag men du kan få stöd för upp till 200 hektar jämfört med dagens 90 hektar.

Kompensationsstöd

Ersättningen höjs för flertalet jordbrukstyper och stödområden. Beräkningen av djurenheter ändras så att en get av honkön eller en tacka motsvarar 0,20 djurenheter jämfört med dagens 0,15 djurenheter.

Betesmarker och slätterängar

Ersättningen för skötsel av betesmarker och slätterängar fortsätter med ett liknande upplägg som idag och med 5-årig åtagandeperiod. En förändring blir att länsstyrelsen inte kommer att fastställa särskilda skötselvillkor för varje enskild mark med särskild skötsel. I stället får dessa marker villkor som är kopplade till vilka värden marken har. Villkoren är samma för alla marker med samma värden. Ersättningsnivåerna höjs för betesmarker och slätterängar med allmän skötsel från 1 300 till cirka 1 850 kronor per hektar och för betesmarker med särskild skötsel från 3 200 till cirka 3 950 kronor per hektar. Ersättningen för slätterängar är oförändrad.

Stödet för restaurering av betesmarker kommer fortsättningsvis att hanteras av Naturvårdsverket och sökas på annat sätt, men troligen blir det länsstyrelsen som handlägger stödet även i fortsättningen. Pågående stödåtaganden för restaurering kommer däremot att fortsätta åtagandeperioden ut.

Skyddszoner

Skyddszoner mot vattendrag som idag ska vara minst 6 och högst 20 meter breda ändras till minst 6 och högst 10 meter

breda. Ersättningen för skyddszoner mot vattendrag blir oförändrat 3 000 kronor per hektar men för anpassade skyddszoner ökar ersättningen från 3 000 till 10 000 kronor per hektar. Åtagandeperioden blir fortsatt 5-årig.

Ekologisk produktion

I dag finns det två ersättningar för ekologisk produktion, varav den ena gäller under omställningsperioden. Från och med 2023 slås de båda ersättningarna ihop till en ersättning. Ersättningen ändras också till 1-årig i stället för dagens 5-åriga åtaganden. Betesmarker kommer i fortsättningen inte att räknas in som areal för ersättning till ekologisk djurhållning.

Från och med den 1 januari det år ersättningen söks måste EU:s regler för ekologisk produktion följas. Senast sista ansökningsdag ska produktionen vara anmäld till ett godkänt kontrollorgan. Ersättningsnivåerna blir ungefär lika som de är idag.

Precisionsjordbruk – planering

Precisionsjordbruk – planering är en helt ny ersättning. Den är 1-årig och marken ska finnas inom nitratkänsligt område. Ersättningen ska bidra till att gödningen anpassas till grödans behov samt till att minska risken för att växtskyddsmedel ska spridas i vattenmiljön. Stöd villkoren innehåller krav på växtodlingsplan inklusive gödplingsplan, växtnärbalans, markartering, gödselanalys och en bevuxen zon på 2 meter runt dräneringsbrunnar. Ersättningen blir cirka 25 euro per hektar.

Kolinlagring och minskat kväveläckage

Ersättning för kolinlagring och minskat kväveläckage består av tre delar; mellan-

grödor, fånggrödor och vårbearbetning. Ersättningen för mellangrödor är ny medan fånggrödor och vårbearbetning idag ingår i andra ersättningar. Samtliga är 1-åriga ersättningar.

Mellangrödan ska ha sin huvudsakliga tillväxt mellan två huvudgrödor och ska vara insädd i, eller sådd efter, skörd av huvudgrödan. Marken ska finnas inom stödområde 6–13. I Värmland får mellangrödan brytas tidigast den 10 oktober. Ersättningen för mellangrödor blir cirka 128 euro per hektar.

Fånggrödan ska vara insädd i, eller sådd efter, skörd av huvudgrödan. Marken ska finnas inom nitratkänsligt område. I Värmland får fånggrödan brytas tidigast den 10 oktober. Det finns inte längre krav på att viss andel av marken ska ingå i ansökan. Ersättningen för fånggrödor höjs jämfört med i dag och blir cirka 147 euro per hektar. Vilka arter som får ingå skiljer mellan fånggröda och mellangröda.

Vårbearbetning innebär att marken efter skörd ska vara obearbetad till och med den 31 december. Marken ska finnas inom nitratkänsligt område. Det finns inte längre krav på att viss andel av marken ska ingå i ansökan. Ersättningen för vårbearbetning höjs jämfört med i dag och blir cirka 69 euro per hektar.

Övriga stöd

Ersättningen för fåbodar och ersättningen för våtmarker och dammar blir oförändrad. Pågående åtaganden för våtmarker och dammar fortsätter åtagandeperioden ut.

Det går inte att söka nya åtaganden för vallodling från och med 2023, men pågående åtaganden fortsätter åtagandeperioden ut.

Grundvillkor

Från och med 2023 införs så kallade grundvillkor för jordbrukarstöden. Om du inte följer dem kan det bli ett procentuellt avdrag på samtliga jordbrukarstöden. Grundvillkoren är till stora delar samma som dagens tvärvillkor men innehåller också villkor som nu ingår i förgröningsstödet. Några förändringar jämfört med dagens tvärvillkor:

- Vid användning av bekämpningsmedel krävs rätt behörighet, godkänd utrustning och att reglerna för hantering och lagring följs.
- Åkermark med mer än 15 % lutning i direkt anslutning till hav, sjö eller

vattendrag ska vara be vuxen och lämnas obearbetad under perioden 15 september till 15 februari.

- Krav på marktäckning för åkermark under hösten. I Värmland ska 40 % av åkerarealen ha marktäckning i stödområde 6–13 och den får brytas tidigast 10 oktober. I stödområde 3–5 ska 30 % ha marktäckning och den får brytas tidigast 1 oktober.
- Ekologiska fokusarealer byter namn till miljötor. Minst 4 % av åkermarken ska vara miljötor. Ekologiska odlare är inte längre undantagna kravet. Du som har under 10 hektar åkermark i växtföljd eller har mer än 75 % vall, träda eller baljväxter eller

har mark inom område för skogsundantag är undantagen kravet på miljötor.

Uppföljning jordbruksmark

Från och med 2023 kommer alla skiften där det söks jordbrukarstöd att följas upp med satellitbilder. Bilderna analyseras med ett datorprogram och endast i vissa fall granskas bilderna manuellt. Satellitbilderna har stora pixlar, 10 x 10 meter, så det går inte att se detaljer som människor, djur, fordon eller små byggnader.

Det som följs upp 2023 är att hela den sökta arealen är jordbruksmark och att det endast är en gröda per skifte samt att aktivitetskravet är uppfyllt.

Om analysen av satellitbilderna visar att det finns villkor som inte är uppfyllda får du brev om detta. Du kan då antingen ändra ansökan eller utföra en åtgärd så att villkoret blir uppfyllt. Om du åtgärdar avvikelserna behöver du skicka in en bild som visar detta. Bilden tas med mobiltelefon och en mobilapplikation som Jordbruksverket tar fram.

Det finns mer att läsa om uppföljning av jordbruksmark på Jordbruksverkets webbsida där informationen kommer att uppdateras efter hand. Vi kommer också att skriva mer om detta i kommande nummer av Utsikt.

Utbetalningsplan för jordbrukarstöd 2023

Nedan framgår planen för när utbetalningarna av jordbrukarstöden 2023 påbörjas. Därefter sker utbetalningarna löpande varje vecka. Delutbetalningarna påbörjas först i november eftersom det blir

möjligt att ändra i SAM-ansökan fram till 31 oktober. De 1-åriga miljö- och klimatersättningarna kräver nyutveckling av IT-system och kan därför betalas ut först i april 2024.

Stöd/ersättning	Delutbetalning påbörjas	Slututbetalning påbörjas
Kompensationsstöd	Nov 2023	Jan 2024
Skyddszoner	Nov 2023	Jan 2024
Betesmarker och slätterängar	Nov 2023	Jan 2024
Gårdsstöd	-	Dec 2023
Unga jordbrukare	-	Dec 2023
Nötkreatursstöd	-	Dec 2023
Våtmarker och dammar	-	Dec 2023
Fäboddar	-	Dec 2023
Hotade husdjursraser	-	Dec 2023
Djurvälfärdsersättningar	-	Dec 2023
Ekologisk produktion	-	Apr 2024
Precisionsjordbruk	-	Apr 2024
Kolinlagring, minskat kväveläckage	-	Apr 2024

Investeringsstöd och startstöd

Stöden kommer från och med 2023 att vara mer inriktade mot jordbruk jämfört med nuvarande period. Det innebär att vissa stöd inte längre kommer att ingå, exempelvis stöd till kommersiell service, bredband och natur- och kulturmiljöer. Flera av de stöd som försvinner kommer i fortsättningen att finansieras med nationella medel och kommer gå att söka på annat sätt.

Nedan beskrivs startstödet och de olika investeringsstöden som du kommer kunna söka. Information om kommande projektstöd finns på Jordbruksverkets webbplats.

Ökad konkurrenskraft

Investeringsstödet liknar dagens stöd och du kommer att kunna söka stöd för följande investeringar:

- Stallar eller motsvarande för animalieproduktion.
- Anläggningar för torkning och lagring av skörd.
- Växthus och odlingstunnlar.
- Täckdikning på åkermark.
- Utrustning som möjliggör innovativa, hållbara produktionssystem.
- Investeringar för minskad ammoniakavgång.
- Anläggning av energiskog på åkermark.

Du kan få stöd för 30 % av de stödberättigade utgifterna. Är du ung jordbrukare kan du få stöd för 40 %, dock inte för täckdikning eller energiskog. För investeringar för minskad ammoniakavgång är stödnivån 50 %.

För att få stöd måste du ha utgifter på minst 200 000 kronor (100 000 kronor för energiskog). Och i Värmland är maximalt stöd 3 500 000 kronor inom en treårsperiod.

Startstöd

Startstödet kommer att likna det nuvarande och ska göra det lättare för unga att starta eller ta över en jordbruksverksamhet. Du får vara högst 40 år och ska ha minst gymnasiekompetens eller arbetslivserfarenhet motsvarande 12 månaders heltidsarbete inom jordbruk eller trädgård. Stödet blir 150 000 kronor om ansökan motsvarar ett halvtidsarbete på minst 860 timmar och 300 000 kronor för ett heltidsarbete motsvarande minst 1 720 timmar.

Bevattningsdammar

Investeringsstöd till bevattningsdammar är ett helt nytt stöd som syftar till att begränsa effekterna av, och att anpassa jordbruket till, klimatförändringarna. Du kan få stöd med 30 % för att anlägga en bevattningsdamm i ett område med begränsad tillgång på vatten under odlingsåret och maximalt 750 000 kronor per damm.

Kalkfilterdiken

Syftet med kalkfilterdiken är minska risken för fosforförluster till omgivande vattendrag. Du kan få stöd med 50 % för att anlägga kalkfilterdike i kombination med ny- eller omläggning av täckdikning på åkermark med lerjord.

Vattenvårdsåtgärder

Åtgärderna ska förbättra vattenförekomsternas ekologiska status och stärka den biologiska mångfalden. Du kan få stöd för våtmarker och dammar, kalkfilterbäddar, tvästegsdiken och andra investeringar för förbättrad miljöstatus i sjöar och vattendrag. För våtmarker är stödet maximalt 400 000 kronor per hektar och för fosfordammar är stödet maximalt 600 000 kronor per hektar.

Diversifiering till annat än jordbruk

Syftet är att utveckla näringslivet på landsbygderna och därigenom skapa tillväxt och sysselsättning. Stöd ska stödja jordbruksföretag och trädgårdsföretag som vill investera i annan verksamhet. Det kan handla om turism, upplevelser, omvårdnad, entreprenad och liknande. Du kan få stöd med 40 % och maximalt 800 000 kronor inom en treårsperiod.

Stängsel mot rovdjur

Stödet för att sätta upp stängsel mot rovdjur kommer att gå att söka även under 2023 så länge det finns pengar kvar i det nuvarande programmet. Sedan kommer stöd för rovdjursstängsel att finansieras med nationella medel och kommer gå att söka på annat sätt. Stödnivån i det nuvarande programmet är 50 kronor per meter.

Majsodling i Värmland – odling och utfodring

Majsensilage är ett bra foder till snabbväxande och högproducerande djur. Med ett varmare klimat är det dessutom en gröda som förmodligen kommer att passa bra att odla mer även i Värmland. Under en fältvandring i september hos Bröderna Thörner AB diskuterades förutsättningarna för att lyckas med majsodling. Fokus på diskussionerna var skördetidpunkt, lagring och majsensilage som foder.

Håkan Thörner, som driver gården tillsammans med sina syskon Monica och Sören, har odlat majs sedan 2007.

– I början var det svårt med sorterna eftersom de var framtagna för sydligare breddgrader, berättar Håkan. Då hann inte majsens mogna innan frosten kom, men det har utvecklats många nya sorter sedan dess. Nu finns det sorter som passar bra att odla här och som mognar mycket tidigare.

Håkan har områden med lättare, mer sandig jord där han odlar majs. Dessutom ligger skiftena nära gården vilket är viktigt för logistiken vid skörd och lagring när stora volymer ska hanteras relativt snabbt.

– Majsens behöver varm och luftig jord, kalla och täta jordar fungerar inte, förklarar Håkan. Vi brukar så majs senast 5 maj, vissa år har det nog varit lite för tidigt. Jordtemperaturen bör vara uppe i 10 grader vid sådd. Vi har odlat på lättare jordar i växtföljd med potatis. På senare år har vi enbart majs i växtföljden, vilket medfört vissa ogräsproblem.

Eftersom majsens växer långsamt i början och har dålig marktäckning krävs det ogräsbekämpning. Håkan bekämpar kemiskt två gånger. I tidigt stadium kan majs också angripas av fritflugor. Störst risk finns i skogs- och mellanbygd och fritflugan kan medföra en massa sidokott och utebliven kolvbildning. Något annat att se upp med på våren är

fosforbrist vilket är vanligt i majs och gör att plantorna stannar i tillväxt och får lila-färgade blad. Håkan brukar därför gödsla med MAP (ett kväve- och fosformedel) för att motverka detta.

Bröderna Thörner AB, Norra Averstads Gård, Säffle

Produktionsinriktning: Mjolk

Antal djur: Ca 240 st mjölkande

Areal: Ca 550 ha, varav 28 ha majs

Har odlat majs sedan 2007

Håkan Thörner, har lång erfarenhet av att odla majs och tycker den höga avkastningen är en stor fördel med odlingen.

När är majsens mogen?

– Vi brukar skörda när kolvarna börjar bli orange-rosa i mitten och kärnornas innehåll går över från flytande till mer degig konsistens, berättar Håkan. I år skördade vi 20 september vilket är lite tidigare än normalt. Det beror på att det varit så torrt och att bladen riskerar att vissna. Och det gillar inte korna! Då blir det mycket spill. Skörden brukar ligga på ungefär 11 ton ts/ha.

En ts-halt på 28–35 % är riktvärdet vid skörd. För låg ts-halt gör att man kan förlora lättlösligt socker med pressvattnet medan en för hög ts-halt gör majsens mer svårpackad och svårensilerad och ökar risken för varmgång vid uttag.

Lagring i plansilo med tak

Majs är som regel lättensilerat på grund av det höga sockerhalten och att det är så korthackat. För att undvika varmgång kan ändå ett ensileringsmedel anpassat för majs behöva tillsättas. Håkan lagrar majsens i plansilo under tak och tycker det fungerar jättebra:

– Vi tillsätter ensileringsmedel och det viktiga är att låta tiden gå så att ensileringen är klar innan man öppnar silon. Vi har haft väldigt få problem med varmgång.

Vid inläggningen är det viktigt att lägga ganska tunna lager för att minska risken för att få dåligt packade och därmed möjliga fickor i ensilaget. En rekommendation är att fylla max 10 cm i taget och packa noga. Eftersom det höga sockerhalten gör att majsens lätt tar värme när silon öppnas så det är viktigt med en tillräckligt hög uttagshastighet.

Majsens höga energiinnehåll gör att det är ett utmärkt foder till högproducerande mjölkkor eller växande ungtjurar.

Detta var den första delen av en fältvandring i två delar. Del två planeras till våren 2023 där fokus kommer ligga på odlingsaspekter.

Håkan brukar skörda ca 11 ton ts/ha och riktvärdet för ts-halten vid skörd är på 28–35 %.

Energirikt foder med bra fiberkvalitet

– Majsensilage är ett energifoder i första hand men har också bra fiberkvalitet som ger stabila magar. Det höga energiinnehållet, ofta runt 11 MJ, gör att det är ett utmärkt foder till högproducerande mjölkkor eller växande ungtjurar, förklarar Anna Hultgren, rådgivare lantbruksdjur på Hushållningssällskapet Västra, Karlstad.

– Majs innehåller väldigt lite protein, fortsätter Anna. Så en förutsättning för att använda majsensilage är att man kan komplettera med ett spätt, tidigt skördat vallensilage med högt proteininnehåll. Det är också viktigt att hålla koll på passagehastigheten av fodret. Vid för snabb passage i våmmen kan osmält stärkelse ge löpmage eller andra tarmstörningar.

Bättre klövhälsa

En av deltagarna på fältvandringen var Bo Sjökvist från Torsby:

– Jag började att testodla majs 2017 för jag ville ha in en ny gröda i växtodlingen som dessutom passade bra till korna.

Idag odlar han cirka 15 hektar majs och lejer in sådd och ogräsbekämpning. Han hackar själv och lagrar i plansilo.

Bo Sjökvist, Stensgård, Torsby

Produktionsinriktning: Mjolk

Antal djur: Ca 170 st, varav 70 st mjölkande

Areal: Ca 170 ha, varav 15 ha majs

Har odlat majs sedan 2018

– Största utmaningen är att tajma in ogräsbekämpningen eftersom majsens konkurrerar så dåligt i början, förklarar Bo. Vissa år är även fritflugor ett problem. Förra året såg plantorna riktigt risiga ut men återhämtade sig rätt bra och gav en bra skörd i slutändan.

Bo tycker att majsens fungerar riktigt bra i foderstaten till korna. Gödseln har blivit fastare sedan majsens kom in, något som enligt Bo gett en tydlig förbättring av klövhälsan.

KAJSA KUPIAKOVA
010-224 72 67

KAJSA.KUPIAKOVA@LANSSTYRELSEN.SE

Vid inläggning är en rekommendation att fylla max 10 cm i taget och packa noga. För att undvika varmgång bör ett ensileringsmedel anpassat för majs tillsättas.

Vilthägn kräver tillstånd!

Att hålla vilt i hägn kan vara både trevligt och gynnsamt för miljön. Viltkött är ett klimatsmart protein och de kan öppna upp marker som annars inte skulle betas. Det är dock viktigt att veta vilka regler som gäller och vilka tillstånd du kan behöva för att ha ett vilthägn. Det gäller för både fåglar och däggdjur.

Med vilt menas djur som någonstans i världen lever i vilda populationer/bestånd. Det kan vara både däggdjur och fåglar. Ett vilthägn är en inhägnad som stänger in dessa djur under längre eller kortare tid. Till exempel är en inhägnad där någon håller fåglar en kortare tid innan utsättning också ett vilthägn. Renar är tamdjur och ingår inte i begreppet vilt.

Djur som du får hålla i vilthägn

I vilthägn får du bara hålla djur som är födda och uppfödda i fångenskap. De vanligaste djuren i svenska vilthägn är djur som tillhör den svenska faunan, till exempel älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin, hare, fasan, raphöna och gräsand.

Sök tillstånd och registrera anläggningen innan du börjar

Du måste söka tillstånd för din verksamhet hos Länsstyrelsen och även registrera din anläggning hos Jordbruksverket. En ansökan om tillstånd behöver du göra både för att bygga hägnet samt för att hålla djur i hägnet.

Exempel på ansökningar/anmälningar som är aktuella för olika typer av verksamheter i hägn.

Ansökan/Anmälan	Krävs för	Myndighet
Registrera anläggning	Alla djur i vilthägn	Jordbruksverket
Uppföra hägn	Alla hägn	Länsstyrelsen
Ha djur i hägn	Alla hägn	Länsstyrelsen
Träna hundar i hägn	Träning av hund utanför jaktsäsong	Länsstyrelsen
Förprovning	Inhägnande av djur för livsmedel, ull, skinn, päls	Länsstyrelsen
Visa djur i hägn	Offentlig visning	Länsstyrelsen
Djurpark	Offentlig visning och artskydd	Länsstyrelsen

Innan du bygger hägnet och flyttar in djuren ska du vara säker på att du har alla de tillstånd du behöver. Innan du börjar använda hägnet ska det besiktigas av Länsstyrelsen. Vi kontrollerar då att hägnet uppfyller de villkor som har satts utifrån olika tillstånd och provningar.

Om du bygger om eller bygger ut hägnet kan du behöva söka nya tillstånd. Ta kontakt med oss på Länsstyrelsen så hjälper vi dig med vilka tillstånd du behöver ha.

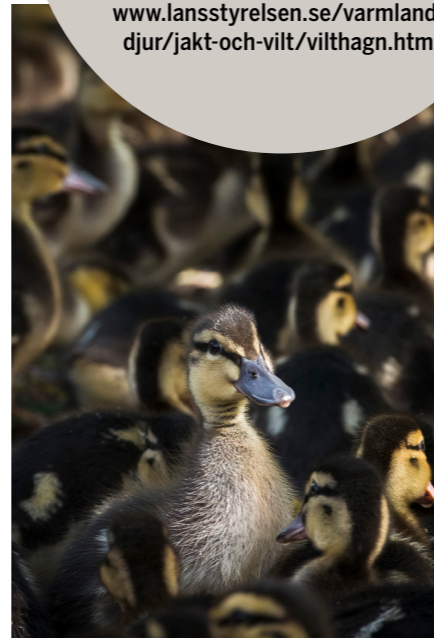
Om du har vilthägn utan tillstånd

Du får inte hålla vilt i hägn utan tillstånd. Om du gör det är det ett brott mot jaktlagen och du riskerar att bli anmäld till polisen och bli dömd till böter. Att bygga ett större hägn utan tillstånd enligt miljöbalken är ett miljöbrott och du riskerar att bli anmäld för brott mot miljöbalken, att få betala miljöstraffavgift och du kan även bli ålagd att montera ned hägnet. Om du får ha kvar hägnet kan du behöva ändra det för att det ska bli godkänt.

Använd vår e-tjänst

Du kan använda länsstyrelsens e-tjänst för att ansöka om nya tillstånd för att uppföra ett vilthägn och för att hålla vilda djur i hägn. Du kan också använda e-tjänsten för att anmäla ändringar som rör befintliga vilthägn.

Du hittar e-tjänsten på:
www.lansstyrelsen.se/varmland/djur/jakt-och-vilt/vilthagn.html

Uppfödning av ällingar i vilthägn kräver tillstånd från Länsstyrelsen. Foto: Fredrik Wilde

Kronhjort i hägn måste vara uppfödda i fångenskap. Foto: Fredrik Wilde

Dokumentera din växtodling rätt och undvik onödiga avdrag

Länsstyrelsen genomför varje år ett antal kontroller på gårdar runtom i länet. Vid vissa kontroller behöver du kunna visa hur du har dokumenterat din växtodling. En del regler är lika i hela länet men bedriver du jordbruksverksamhet inom nitratkänsligt område finns särskilda krav på hur du ska dokumentera din användning av gödsel.

Lagring av stallgödsel

För företag inom nitratkänsligt område är det krav på lagringskapacitet från två djurenheter och uppåt. Du ska kunna visa att du har tillräckligt med utrymme för att lagra din stallgödsel och hur du har beräknat lagringskapaciteten. På Jordbruksverkets webbplats (växtnäring–lagra gödsel) finns verktyg för beräkningen där du lägger in antal djur, gödselslag och lagringstid för att få fram mängd producerad gödsel och krav på spridningsareal.

Gödseljournal

Om du tar emot eller för bort stallgödsel eller andra organiska gödselmedel så måste detta dokumenteras. Detta gäller i hela länet och följande måste framgå av dokumentationen:

- gödselslag
- mängd
- datum
- leverantör och mottagare
- mängd fosfor som gödseln motsvarar alternativt antal djur och vilket djurslag gödseln kommer ifrån.

Gör en växtodlingsplan

Inom nitratkänsligt område finns regler för hur du ska beräkna och dokumentera kvävebehovet. Det är också begränsat hur mycket kväve du får sprida. Gödselbehovet ska anpassas till markens förutsättningar och grödans behov. Beräkningar av kvävebehovet och gödslingen ska dokumenteras, till exempel i en växtodlingsplan. För att du ska tillföra rätt mängd kväve måste du göra en uppskattning av

- hur stor skörd du kommer få
- grödans behov av kväve utifrån förväntad skörd.
- Därefter behöver du beräkna hur mycket kväve som kommer att frigöras i marken på grund av
- föregående gröda (förfruktseffekt)
- stallgödselns långtidseffekt
- kväveleverans från mulljord om du odlar på sådan.

Slutligen behöver du beräkna hur mycket kväve som du behöver tillföra via stallgödsel och andra organiska gödselmedel eller mineralgödsel.

Oftast kan du ange dessa uppgifter i ett växtodlingsprogram eller dokumentera uppgifterna enligt exempelmallar från Jordbruksverket. Det finns också schablonvärden att utgå ifrån, till exempel i rapporten "Rekommendationer för gödsling och kalkning" som ges ut härigenom.

Sprutjournal

Du som använder växtskyddsmedel måste dokumentera det. Detta krav gäller i hela länet. Dokumentationen måste innehålla:

- datum
- namn på den som utfört bekämpningen
- plats för spridningen, till exempel skiftesbeteckning
- syftet med bekämpningen
- namn på preparatet och vilken dos som använts
- vilken gröda som behandlats
- vilka skyddsavstånd som hållits och mot vad
- karenstid, om det anges på etiketten
- skördedatum, i de fall karenstid gäller
- information om blommande växter fanns vid bekämpningen, gäller endast preparat som är skadliga för pollinerande insekter.

KAJSA KUPIAKOVA
010-224 72 67

KAJSA.KUPIAKOVA@LANSSTYRELSEN.SE

Nitratkänsliga områden i Värmlands län i dagsläget. Jordbruksverket gör en översyn av dessa områden vart fjärde år enligt EU:s nitratdirektiv. Under 2022 gjordes en sådan översyn vilket kan resultera i förändringar framöver.

Åkermolke och åkertistel är ogräs som kan vara svåra att bekämpa mekaniskt. Då är förebyggande åtgärder som bra dränering och konkurrenskraftig gröda bra. Finns det mycket av dessa ogräs på åkern kan en plöjning vara den bästa åtgärden.

Forsknings- och utvecklingsdagar inom ekologisk produktion

På årets forsknings- och utvecklingsdagar inom ekologisk produktion var temat "För ökad resiliens och minskad sårbarhet". Ett mycket aktuellt ämne i tider när insatsmedlen är dyra och när funderingar kring hur det ekologiska lantbruket kan hjälpa till med att utveckla resilienta system blir allt viktigare. Resilienta jordbruk har större kapacitet att återhämta sig efter störningar som exempelvis extremt väder och/eller angrepp av sjukdomar. Genom att minska behovet av externa insatsmedel kan sårbarheten mot ekonomiska risker minskas.

Under de två dagarna som konferensen hölls berördes ämnen såsom självförsörjning, foder, framtidens djurhållning, friskt och hållbart växtmaterial anpassat till eko, rätt mellangröda och mycket mer. Alla föreläsningar går att hitta på: slu.se/FoU2022. Här nedan kommer korta sammanfattningar från två av föredragen.

Jordbearbeta vallen bränsleeffektivt

Ett av ämnena som togs upp var hur vi kan jordbearbeta bränsleeffektivt. Per Ståhl

på Hushållningssällskapet i Östergötland berättade om sina erfarenheter kring detta ämne. Han tryckte på vikten att utnyttja ogräsbiologin. Genom att anpassa jordbearbetningen efter ogräsen kan bränsle sparas. Uppmaningen från Per var att först börja med att undersöka vilka ogräs som finns på åkern och bearbeta när effekten blir hög.

Åkermolke, åkertistel och kvickrot är de vanligaste ogräsen i vallar. Vilket ogräs är vanligast hos dig och hur ska det bekämpas? För att bekämpa på rätt sätt är det viktigt

att känna till ogräsen biologi. Åkertisteln har ett djupt och förgrenat rotsystem, som är svårt att torka bort. Den skjuter nya skott på våren från de horisontella rötterna. Åkertistelns tillväxt är som störst på våren och försommaren och den växer inte när temperaturen går under 5 grader Celsius. Åkermolken liknar åkertisteln, men den har gula blommor och är inte taggig som åkertisteln. Den sprids genom både frön och uppstickande rotutskott från ett utgrenat rotsystem, dessutom kan små rotbitar ge nya skott. Den har en tydlig höstvila på sensommaren/hösten. För att få bukt med åkertistel och molke gäller det att prioritera flera tidiga vallskördar och sedan vallbrott. En bra vallgröda är viktig eftersom dessa ogräs får begränsad mereffekt av mekanisk bearbetning.

Kvickrot är ett perent ogräs som kan bilda nya skott hela säsongen. Den växer med rotutlöpare, vilket gör att den kan torkas ut ganska lätt om den friläggs helt.

Mycket ljus, svalt och fuktigt väder och god tillgång på kväve gör att kvickrot växer bra. Det är utlöparna som är den viktigaste spridningsvägen för kvickrot. Kvickrot kräver mekanisk bearbetning. Uttorkning kan vara en energieffektiv metod. Vid ogräsbekämpning är det även frågan om hela åkern behöver bearbetas. Det kanske bara finns ogräs på vissa delar, så se över åkern innan du börjar köra och kör behovsanpassat.

Välj rätt typ av bearbetning

Fundera på valet av bearbetning. Plogen går tungt, men gör ett bra jobb. Djupet har en stor påverkan på bränsleåtgången och tänk på att inte börja för djupt. Vid större problem med ogräs är det bra att plöja upp vallen. Se till att skära av hela ytan, så att djupa rötter skärs av. Om du behöver plöja är det viktigt att gå igenom plogen, så att den är rätt inställd. Många frågor just nu handlar om det går att köra plöjningsfritt. Det går ofta, men finns det exempelvis mycket tistel är det risk att de ökar om åkern inte plöjs. Ju djupare du skär med plogen desto längre tid tar det innan ogräsen kommer tillbaka, så det kan vara en svår avvägning.

Ekologisk djurhållning utan soja

En annan vinkling på hur vi kan öka resiliensen stod Niels Andresen från Hushållningssällskapet i Skåne för. Han berättade om soja, som nu är en vanlig ingrediens

i det ekologiska fodret. När det gäller ekologisk soja är Kina och Indien de stora leverantörerna. Under 2021 importerade Sverige 51 ton ekologisk soja, men frågan är om Sveriges lantbrukare skulle kunna klara att producera proteinbehovet själva? Preliminära beräkningar visar att om åkerböna odlas på 25 000 hektar, så skulle det täcka importbehovet av råprotein som kommer med sojan. Under 2021 odlades 11 000 hektar åkerböna. Ökad odling av raps, ärter, lupin kan såklart även täcka en del av behovet. Detta tyder på att vi borde kunna klara proteinbehovet själva.

Vilka strategier kan Sverige ha för att minska sojaimporten?

För att minska importen av soja till mjölkkor och även till andra idisslare inom ekologisk produktion måste både odlingen och efterfrågan av inhemska proteingrödor öka, både från foderföretag och djurhållare. Ett problem är dock odlingssäkerheten i dessa grödor. En annan tanke är att öka användningen av vallprotein till alla djurslag. Forskningen visar att det är möjligt att uppnå nära 90 % av maximal mjölkavkastning utan proteinfoder med bara spannmål och ett bra ensilage. Under stallsäsongen 2022 pågick ett forskningsförsök på fem gårdar som slutade att ge soja till korna. Detta försök visade att korna fungerade bra och de visade inga störningar kring hälsa eller dräktighet. Mjölkavkastningen visade att korna producerade mellan 29–38 kg

ECM per dag, vilket var 8–15 % lägre än korna som fick koncentrat med soja. Lönsamheten per ko var 4–10 kronor per ko och dag sämre med rådande spannmålspris på 3,5 kronor per kilo. Prissättningen och produktionskostnaden på den egna spannmålen och vallfodret är avgörande om det blir lönsamt att utfodra med koncentrat eller inte.

Hur ska vi tänka för att få en säkrare livsmedelsproduktion?

Forsknings- och utvecklingsdagarna avslutades med en diskussion kring framtidens livsmedelsproduktion. Behöver vi kanske titta bakåt för att lära oss hur vi klarade kriser förr eller ska vi med hjälp av ny teknik minska sårbarheten? Vi behöver kanske göra båda. Hemma på den egna gården kanske riskerna kan spridas mer. Kommer det en torka så kan det vara bra att odla olika sorter. Kanske kan gamla sorter, med lägre avkastning, passa att odla på sämre marker vilket kan ge både spannmål och en bra halm. Kan inköpta insatsvaror minskas genom att producera biogas på gården som ger både gödsel och drivmedel? Alla gårdar har olika förutsättningar, men vi måste ha en ökad beredskap för att klara förändringar framöver.

PETRA UMLAND
010-224 72 76

PETRA.UMLAND@LANSSTYRELSEN.SE

Mjölkkor är de djur som konsumerar mest soja, dock har flera studier visat att det går utmärkt att ersätta sojaprodukter med inhemska proteinfoder. För att mer svenskt protein ska användas gäller det att både foderföretagen och djurhållarna efterfrågar detta.

Som mottagare av denna tidning finns du med i ett adressregister hos Länsstyrelsen Värmland

Registrera din katt hos Jordbruksverket efter årsskiftet!

Det kommer en ny lag 2023 som innebär att alla katter måste vara registrerade hos Jordbruksverket. Det gäller även om katten redan är registrerad i ett frivilligt register. Lagen börjar gälla den 1 januari och det är först då det blir möjligt att registrera din katt.

Lagens syfte är att värna om katten och höja dess status som sällskapsdjur. När alla katter är märkta och registrerade blir det enklare att återförening en bortsprungen katt med sin ägare och att se vilka katter som saknar ett hem så att de kan omhändertas. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.

Kravet på märkning och registrering gäller katter födda 2008 och framåt. Kattungar ska vara märkta och registrerade senast vid fyra månaders ålder.

Förbered dig genom att märka din katt

För att du ska kunna registrera en katt hos Jordbruksverket måste den vara ID-märkt. För att märka katten ska du vända dig till en veterinär eller ID-märkare. Tänk på att spara chipnummer och märkarens namn. Du behöver de uppgifterna när du ska genomföra registreringen.

Om du är osäker på om din katt är märkt eller om du inte har kvar chipnumret kan du exempelvis låta en veterinär läsa

av chippet med en chipavläsare. Du kan också hitta ett befintligt ID-nummer i exempelvis din kattförsäkring eller hos något av de frivilliga kattregistren.

Genomför registreringen

Så här gör du när du ska registrera din katt:

- Logga in med BankID i e-tjänsten på Jordbruksverkets webbplats.
- Betala avgiften med Swish eller kort.
- Om du inte vill eller kan använda e-tjänsten kan du ladda ner och skriva ut en blankett från Jordbruksverkets webbplats. Avgiften för denna registrering betalar du med faktura.

Mer information finns att läsa på: jordbruksverket.se/kattregister.

KURSER FÖR BEHÖRIGHET ATT ANVÄNDA KEMISKA VÄXTSKYDDSMEDEL KLASS 1L OCH 2L, JORDBRUK

GRUNKURS

För att yrkesmässigt få använda och köpa kemiska växtskyddsmedel krävs tillstånd. Det får du genom att gå en fyradagars grundkurs. Godkänd kurs ger en 5-årig behörighet.

Tid: 13, 15, 20 och 23 februari, kl. 9:00–16:00

Plats: Länsstyrelsen Värmland, Karlstad

Kostnad: 5 500 kr (exkl. moms), kursmaterial ingår

Anmälan: Senast 9 januari på utbildning.jordbruksverket.se

VIDAREUTBILDNING

En kurs för dig med behörighet som går ut 2023-05-31. Kursen är 1 dag och ger behörighet för all utomhusanvändning. Om du har en godkänd växthusbehörighet sedan tidigare kan du välja att förnya den. Då måste du svara på extra frågor på provet. Du kan välja mellan två olika datum.

Tid: 9 mars eller 10 mars, kl. 8:30–16:30

Plats: Länsstyrelsen Värmland, Karlstad

Kostnad: 3 200 kr (exkl. moms), kursmaterial ingår

Anmälan: Senast 9 januari på utbildning.jordbruksverket.se

Frågor om kurserna:

Malin Eliasson 010-224 72 64, malin.eliasson@lansstyrelsen.se, eller Kajsa Kupiakova 010-224 72 67, kajsa.kupiakova@lansstyrelsen.se

Behörighetsutbildningar ges med flera inriktningar på olika platser i Sverige eller digitalt. Inriktningarna är jordbruk, växthus/trädgård, park/golf/grönyta/friland och skog. Vill du veta mer? Gå in på utbildning.jordbruksverket.se där kurser läggs in allt eftersom.